

Instytut Mediów, Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej
Uniwersytet Gdański

Recenzja

**osiągnięć naukowych Pana dr. Mariusza Pisarskiego
ubiegającego się o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk
społecznych w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach
wykonana na zlecenie Rady Naukowej Dyscypliny Nauki o Komunikacji Społecznej
i Mediach Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie**

1. Najważniejsze fakty z życiorysu zawodowego Habilitanta

Doktor Mariusz Pisarski jest absolwentem studiów magisterskich na kierunku filologia polska, prowadzonych na Wydziale Filologii Polskiej Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu. W macierzystej uczelni w 2012 r. Habilitant uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa (tytuł rozprawy *Hipertekstowe przemiany prozy. Uwarunkowania tekstu w sieciowym środowisku cyfrowym*; promotorem rozprawy był prof. dr hab. Bogusław Baguła, recenzentami: prof. dr hab. Anna Łebkowska oraz prof. UAM dr hab. Aleksander Mikołajczak).

Doktor Mariusz Pisarski jest pracownikiem naukowo – badawczym w Katedrze Mediów i Komunikacji Społecznej Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania, gdzie od 2019 roku jest zatrudniony jako adiunkt. W tym samym czasie Habilitant odbył dwuletni staż w roli „Research Associate” w Electronic Literature Lab na Washington State University Vancouver w Stanach Zjednoczonych oraz był zatrudniony jako adiunkt w Centrum Bioetyki Instytutu Filozofii na Uniwersytecie Cyryla i Metodego w Trnawie na Słowacji. Wcześniej był stypendystą SAIA (National Scholarship of the Slovak Republic) w Instytucie Literatury Powszechnej Słowackiej Akademii Nauk oraz był nominowany do nagrody Theodora Nelsona przyznawanej przez ACM Association for Computing Machinery za prace naukowe

promujące literaturę hipertekstową. Kandydat do stopnia doktora habilitowanego współpracował z Pracownią Badań Intersemiotycznych i Intermedialnych w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego oraz Pracownią Nowych Mediów LEM na Uniwersytecie Adama Mickiewicza. Istotnym rysem biogramu dr. Mariusza Pisarskiego jest również założenie pisma „Techsty” (magazynu poświęconego związkom literatury i sztuki z cyfrowymi mediami), gdzie pełni funkcję redaktora linii multimedialnej wydawnictwa Ha!art, a także tłumacza i producenta e-literatury. Pełnione funkcje są zgodne z linią zainteresowań naukowych Habilitanta oraz z jego licznymi doświadczeniami zawodowymi z obszaru przeobrażeń mediów, hipertekstu, komunikacji cyfrowej, literatury elektronicznej oraz poetyki i semiotyki cyfrowej.

2. Ocena osiągnięcia naukowego Habilitanta

Na podstawie art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce doktor Mariusz Pisarski jako osiągnięcie stanowiące podstawę ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego wskazał monografię pt. *Figury obecności w cyfrowych mediach. Od hipertekstu do sztucznej inteligencji*, wydaną przez wydawnictwo Universitas w 2024 r. Praca ta jest interdyscyplinarnym studium badawczym poświęconym zagadnieniu specyfiki i ewolucji medium oraz jego wpływu na zmieniającą się specyfikę przekazu literatury w środowisku programowo-sprzętowym. Jej Autor stara się dociec figur obecności w mediach cyfrowych, które włączają odbiorcę do świata przedstawionego dzieła oraz wpływają na sposób lektury i interpretacji przez stosowanie wybranych strategii komunikacyjnych. Rozważania nad tropami i figurami (gdzie zaprezentowano nową figurę retoryczną: hiperlepse) są kontynuacją dorobku Autora obejmującego studia na temat cech medium i medialnego przekładu. Istotną częścią rozważań jest ukazanie „myślenia hiperleptycznego” charakteryzowanego przez pryzmat indywidualnego dzieła oraz charakterystycznych cech komunikacji w mediach.

Monografia liczy 301 stron i składa się ze wstępu (prezentującego główne założenia badawcze, przyjęty model badania sztuki cyfrowej oraz tok podjętych rozważań), pięciu rozdziałów, zakończenia (wskazującego szeroki i złożony kontekst oraz uwarunkowania badanego zjawiska, zestawienie głównych tez dotyczących komunikacji w medium cyfrowych oraz konsekwencje, jakie wynikają ze „sztuki dostrajania przekazów” dla dziedzin

sztuki, marketingu, propagandy i codziennej komunikacji). Do publikacji została włączona licząca blisko 280 źródeł (polskiej i w znaczącej części zagranicznej literatury) bibliografia, a także spis ilustracji i cenny w przypadku prezentowanych tu licznych odwołań do studiów literaturowych wykaz osób.

Rozważania otwiera w monografii rozdział poświęcony charakterystyce tropów cyfrowych, co łączy się z przekonaniem, że wybór medium warunkuje wybór gatunku i systemu semiotycznego adekwatnego do kanału przekazu. Kolejna część analizy obejmuje przegląd tropów nazywanych przez Autora "figurami obecności" w przekazach łączących narrację z interakcją na przykładzie utworów *Ulica Sienkiewicza w Kielcach* oraz hipertekstu *Pleasure of the Coast*. W rozdziale tym znalazły się interesujące spostrzeżenia dotyczące przekazu analogowego i cyfrowego w odniesieniu do topiki podróży, gdzie motyw wyrażony zostaje ponadmedialnie, zarówno w treści komunikatu, jak i działaniu odczytującego komunikat odbiorcy w sferze językowej i materialnej nośnika (por. s.112). Wskazanie topiki i ponadmedialnego charakteru figur obecności łączy się w rozdziale trzecim ze wskazaniem motywu domu oraz stwierdzeniem, że w procesie ewolucji mediów (w tym szczególnie mediów cyfrowych) dochodzi do konkretyzacji metafor, co łączy się z technikami poszerzającymi przekaz artystyczny. Znamienne okazuje się przy tym, że nowe rozwiązania obserwowane w mediach cyfrowych są aktualizacjami rozwiązań już wcześniej stosowanych. Z kolei w rozdziale czwartym, poddając analizie książki-aplikacje Autor stara się dowieść, w jaki sposób myślenie hiperleptyczne i figura hiperlepsy angażują odbiorcę i jego otoczenie. Ostatni, piąty rozdział monografii zatytułowany *Efekt Elizy – konwersacja z komputerem jako figura obecności*, poprzez nawiązanie do programu Eliza określanego mianem symulacji psychoterapeuty (chatbot wykorzystując kluczowe słowa lub zwroty formułuje własne pytania, stwarza pozory obecności osoby, do której zwraca się użytkownik) analizuje dialog jako formę, gdzie dokonują się strategie wykorzystania sztucznej inteligencji w przekazach artystycznych.

Przewodnim tematem monografii są figury obecności w mediach cyfrowych (motywy domu, podróży, przestrzeni ciała oraz konwersacji) stosowane w ramach strategii komunikacyjnych. Publikacja wpisuje się w nurt badań nad teorią mediów i sytuuje się na pograniczu medioznawstwa, literaturoznawstwa (z uwzględnieniem teorii literatury i badań nad narracją tekstu) oraz kognitywistycznej teorii metafory ukazującej sposób postrzegania świata przez użytkowników języka, a zarazem torującej drogę rozważaniom nad schematami i systematyzacją myślenia oraz ludzkim doświadczeniem wyrażanym w języku (por.

kluczową dla rozwoju teorii metafory pojęciowej pracę Marka Johnsona i, George'a Lakoffa, *Metaphors We Live By*, wydaną w 1980 r. nakładem The University of Chicago Press, do której polskiego i angielskiego wydania odwołuje się wielokrotnie również sam Habilitant).

Metodologiczną podbudowę do badań medium cyfrowego przedstawionych w książce stanowią prace z zakresu literaturoznawstwa i teorii literatury, w tym teoria znaku cyfrowego autorstwa Ewy Szczęsnej (por. E. Szczęsna, *Cyfrowa semiopoetyka*, Warszawa 2018), choć jak zauważa sam Autor, przedmiotem zainteresowania nie są tu metafory jako literackie środki artystyczne, ale figury regulujące treść na kilku poziomach dzieła, które nie tylko wymagają interpretacji, ale wywołują interakcję odbiorcy, a sam trop sytuuje się w wymiarze sensorycznym i motorycznym (por. s. 29). Tę kwestię wypada podkreślić szczególnie, gdyż w badaniach medioznawczych zdecydowanie zbyt rzadko podbudowę stanowią jakże cenne dla komunikacji badania kognitywistów, a już prawdziwy wyjątek stanowią w nich prace naukowe z zakresu teorii literatury, której hermetyczność dyskursu potrafiła już zniechęcić lub sprowadzić na manowce refleksji wielu badaczy reprezentujących dziedziny nauk społecznych czy ekonomicznych.

Kolejni autorzy, których perspektywa badania przekazu jest wyraźnie bliska Mariuszowi Pisarskiemu to krytyk literatury Nancy Katherine Hayles skupiająca swoją uwagę na specyfice medium (por. m.in. N.K. Hayles, *How We Became Posthuman. Virtual Bodies in Cybernetics, Literature, and Informatics*, Chicago 1999; czy też publikację w interdyscyplinarnej serii badań teoretyczno-praktycznych nad kulturą i jej funkcjonowaniem w technologicznym środowisku – N.K. Hayles, *Writing Machines*, Cambridge, MA: MIT Press, 2002) oraz zajmująca się specyfiką literatury elektronicznej, a także przedstawiająca propozycję przekładu medialnego Dene Gigar (por. m.in. D. Grigar, S. Moulthrop, *Pathfinders: Documenting the Experience of Early Digital Literature*, wydaną w 2015 przez Washington State University Vancouver 2015; Źródło: <https://scalar.usc.edu/works/pathfinders/index> czy D. Grigar, M. Pisarski, *The Challenges of Born-Digital Fiction. Editions, Translations, and Emulations*, wydaną przez Cambridge w 2024 r.).

Ostatnie z wymienionych prac służą Autorowi związaniu swoich badań z komparatystyką medialną, cyfrową retoryką mediów i specyfiką intersemantycznego i intermedialnego przekładu. W związku z tym w pracy wielokrotnie pojawiają się odniesienia

do tradycyjnej retoryki (por. J. Ziomek, *Retoryka opisowa*, Wrocław 1990), choć trzeba przyznać, że Badacz słusznie zauważa, że klasyczne ujęcia nie mogą być adekwatne do studiów nad współczesnymi przekazami. Tego typu problemy widoczne są również w analizach, do których podbudowę stanowią tradycyjne modele komunikacji, których elementy wymagają koniecznej nadbudowy i modyfikacji (por. niejednokrotnie przywoływany w studiach nad komunikacją model Harolda Lasswella czy Romana Jakobsona).

Kontekst do rozważań stanowią też prace Tomasza Gobana-Klasa sytuującego media w historyczno – społeczno – medialnej perspektywie (por. T. Goban-Klas, *Rwący nurt mediów. Mediocen – nowa fala mediatyzacji życia społecznego. Pisma z lat 2012–2020*, Kraków 2021; T. Goban-Klas, *Spółeczeństwo medialne*, Warszawa 2005). I choć sam Autor znacznie częściej wybiera tu raczej kontekst historyczno – literacki to można uznać, że przyjęta perspektywa wpisuje się w interdyscyplinarną specyfikę badań nad mediami oraz zmian, jakim ulegają one pod wpływem rewolucji Web 2.0 i Web 3.0¹, które znacząco wpływają na odbiór współczesnych dzieł literackich.

Publikacja ma walory dzieła wysoko erudycyjnego, o czym świadczą zarówno odwołania do tekstów teoretyczno – krytycznych, jak i literackich, a także przedstawiona przez Autora analiza, która w wielu miejscach ujawnia typowy dla badań nad zjawiskami dynamicznymi proces nienadążania teorii za praktyką. Tym z pewnością są przekazy cyfrowe, które jak zauważa sam Autor, rzucają wyzwanie dotychczasowym sposobom pisania, czytania i publikowania. Walorem publikacji jest ukazanie zastosowania retoryki medialnej w interakcji z komputerem z perspektywy ewolucyjnej przy uwzględnieniu szeregu istotnych prac polskiej i światowej literatury elektronicznej.

Trzeba dodać, że to ewolucyjno – historyczne podejście przygotowuje grunt pod analizę współczesnych przekazów medialnych, gdzie sama sytuacja nadawczo-odbiorcza odbywa się w specyficznych warunkach bogactwa urodzaju komunikatów, które codziennie docierają do współczesnego odbiorcy w zbyt dużej liczbie i natężeniu, by mógł on je w pełni poznawczo „udźwignąć”. Rodzi to zdecydowane zmiany w zakresie praktyk komunikowania, wyboru strategii komunikacyjnych i interpretacyjnych, stosowania logicznych heurystyk, dobrze opisanego na gruncie psychologii poznawczej uproszczonego wnioskowania, tworzenia sugestywnych skojarzeń, emocjonalizacji, a także „sensoryzacji” i dynamizacji odbioru bezpośrednio związanych ze zmianą statusu autora tekstu oraz minimalizowaniem dystansu pomiędzy nadawcą i odbiorcą. Trudno, więc nie zgodzić się z Autorem, że w tym

środowisku uczestnik kultury cyfrowej widzi znacznie częściej kontynuacje i powtórzenia niż różnice i zerwania, bo wynika to z jego możliwości poznawczych i dostępnych zasobów. Z tego też powodu nieocenione w badaniach nad mediami są wskazujące na funkcjonowanie mechanizmów prace psychologów oraz zwracające uwagę na konstrukcję językową, stylistyczną i formalną przekazów analizy językoznawców i teoretyków literatury, które torują drogę refleksji nad specyfiką komunikacji w poszczególnych mediach i ich ewolucji do nowych warunków odbioru. Praca Mariusza Pisarskiego bez wątpienia wpisuje się w ten istotny nurt badań nad mediami.

Wskazując na walory pracy nie można jednak nie zauważyć, że Autorowi nie udało się uniknąć błędów głównie warsztatowych. Świadczy o nich brak wyraźnie wyodrębnionego i sformułowanego celu badawczego oraz hipotez (także ich weryfikacji), które wprowadzie wynikają z lektury, ale nie są wystarczająco jasno wyodrębnione w tekście. Ujęcie to wynika zapewne ze studiów literaturowych właściwych dla teorii literatury i badań kulturowych, gdzie przyjmuje się nieco inną niż w naukach o komunikacji społecznej i mediach perspektywę badawczą. Trzeba jednak wyraźnie stwierdzić, że nie kwestionuje to wkładu Habilitanta w rozwój dyscypliny, w jakiej aplikuje o uzyskanie stopnia doktora habilitowanego.

Kolejnym zastrzeżeniem jest niejednokrotne stosowanie w monografii stylu eseistycznego – powołania na dzieła bez wskazania danych źródłowych (por. m.in. s. 11, gdzie Badacz wskazuje założenia tekstu zakładając zapewne wiedzę czytelnika), brak dbałości o konstrukcję tekstu (w książce wielokrotnie można napotkać akapity ciągnące się przez 1,5 strony i wielowersowe konstrukcje zdaniowe, które bynajmniej nie ułatwiają czytelnikowi lektury tekstu i śledzenia toku myślenia Autora). Tym cechom tekstu wtórują liczne dygresje i brak spójnego, w niektórych fragmentach, uporządkowania treści.

Kolejną grupę stanowią niezręczności stylistyczne *versus* terminologiczne, co dotyczy użycia terminu *uzus*, dla oddania konsekwencji ewolucji mediów i sposobu ich użytkowania (por. s. 23), który zarezerwowany jest dla oddania formy i stylu zwyczajów językowych użytkowników zestawianych z normą językową. Następną nieścisłością jest sytuowanie /wyliczanie/ metafory obok metonimii i synekdochy, będących przecież odmianami metafory (por. m.in. s.20 i s. 63), wskazanie skądinąd słusznych dla mediów cyfrowych metafor (s. 26) „folderu” i „kosza” obok błędnego tłumaczenia „biurko” (w języku polskim „deskop” tłumaczy się jako „pulpit”, co jest oficjalnym terminem używanym w systemach operacyjnych Windows i macOS, czy dokumentacji technicznej, oraz wynika zarówno z tradycji tłumaczenia terminologii komputerowej, jak i widocznych różnic semantycznych).

Potknięcia widać też w formalnej części pracy, co dotyczy drobnych omyłek (por. s. 21, gdzie Autor referuje zawartość rozdziału drugiego w rzeczywistości pisząc o rozdziale trzecim), zapisu źródeł w przypisach i bibliografii (brak powołania na wskazywanego w treści Romana Jakobsona, por. s. 10, 40, 234, gdzie zapewne chodzi o najbardziej znane z tekstów strukturalisty *Poetyka w świetle językoznawstwa*, Warszawa 1989, t. 2 oraz *W poszukiwaniu istoty języka*, Warszawa 1989, t. 1; czy Ewy Szczęsnej, *Cyfrowa semiopoetyka*, Warszawa 2018). Wszystko to, choć nie umniejsza wiedzy Autora na temat przedmiotowego zagadnienia i jego analizy, to w przyszłości doradzałabym większą dbałość o formalną stronę tekstu naukowego, co z całą pewnością przyczyni się do większego komfortu lektury przez czytelnika. Inną kwestią jest, że szereg wskazywanych tu mankamentów formalnych mogłoby wyłapać sprawne oko redaktora, jednak nie mnie oceniać, dlaczego tak się nie stało.

Wnioski

Biorąc pod uwagę wszystkie aspekty merytoryczne i metodologiczne, a także potknięcia wskazane w ocenie publikacji, uznaję że przedstawiona do oceny monografia autorstwa dr. Mariusza Pisarskiego spełnia wymogi osiągnięcia naukowego wskazanego w Ustawie oraz Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (por. pkt 2). Na podkreślenie zasługuje tu zarówno erudycyjność dzieła, jak i wybór istotnego społecznie problemu badawczego dowodzącego dojrzałości Badacza oraz dobrego rozpoznania mechanizmów funkcjonujących w mediach cyfrowych, których dynamika wymaga nieustannego monitorowania wielu zmiennych i uwarunkowań. W tym miejscu należy wyraźnie podkreślić, że Habilitant zajął się zjawiskiem słabo rozpoznany w dyscyplinie, jakie zasługuje na uwagę, bo odzwierciedla zmiany zachodzące w sposobie pisania, publikowania i czytania. Proces ten zilustrowany został niezwykle bogatym i interesującym materiałem ilustracyjnym, który z całą pewnością będzie stanowił inspirację do badań dla kolejnych naukowców.

Reasumując, przedstawione powyżej argumenty stwierdzam, że przedstawiona do oceny monografia **spełnia kryteria osiągnięcia naukowego, wnosząc wkład do dyscypliny nauki o komunikacji społecznej i mediach oraz może stanowić podstawę do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego we wskazanej wyżej dyscyplinie.**

3. Ocena istotnej aktywności badawczej o współpracy międzynarodowej, dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego habilitanta zgodnie z kryteriami wymienionymi w powyższym rozporządzeniu Ministra Nauki i szkolnictwa Wyższego.

Zainteresowania badacze Habilitanta wpisują się w obszar badań literaturoznawczych i medioznawczych. W swoim dorobku naukowym dr Mariusz Pisarski zajmuje się teorią literatury cyfrowej, której uprawianie konsekwentnie łączy z praktyką i popularyzacją badań, a także cyfrowych utworów literackich. W swoich analizach wskazuje na powiązania między strukturą utworu i jego semantyką, które potwierdzając maksymę McLuhana "the medium is the message" są inspiracją do studiów nad prozą interaktywną i możliwościami jej generowania.

Zasadniczymi nurtami zainteresowań Kandydata do stopnia doktora habilitowanego są studia nad interdyscyplinarnymi, medialnymi, gatunkowymi i intermedialnymi kontekstami twórczości artystycznej w przestrzeni cyfrowej, badania nad poetyką hipertekstu, adaptacjami tekstów w mediach cyfrowych oraz retoryką cyfrową, a także problemami semiotycznymi i semantycznymi komunikacji. Obszarem pobocznym, aczkolwiek spójnie połączonym z głównym nurtem pracy badawczej są rozważania nad strukturą gier komputerowych, które wpisują się w analizy dotyczące hipertekstowej natury przekazów, sposobów prowadzenia narracji i elementów interakcji.

Wykaz tzw. innych prac naukowych, zawarty w dokumentacji Habilitanta zawiera – poza monografią wskazaną jako osiągnięcie naukowe – w sumie 63 publikacje autorskie i współautorskie (w większości anglojęzyczne), na które po uzyskaniu stopnia doktora składają się dwie monografie (powstała we współautorstwie z Dene Grigar *The Challenges of Born-Digital Fiction: Editions, Translations, and Emulations*, wydana nakładem Cambridge University Press 2024 oraz wydana drukiem w 2013 r. przez Korporację Ha!art książka będąca pokłosiem doktoratu *Xanadu. Hipertekstowe przemiany prozy*), 2 redakcje monografii naukowych, 20 rozdziałów w publikacjach naukowych oraz 24 artykuły, w tym teksty recenzyjne w czasopismach zagranicznych (głównie „World Literature Studies”) i polskich („Teksty Drugie”, „Przegląd Kulturoznawczy” „Czas Kultury”). Biorąc pod uwagę sumę publikacji należy stwierdzić, że większość prac (48 z 63) przypada na okres po uzyskaniu doktoratu, co jednoznacznie świadczy o rozwoju naukowym Habilitanta.

Dorobek dr. Mariusza Pisarskiego wskazuje na aktywność publikacyjną i zasługuje na docenianie ze względu wybór istotnej dla dyscypliny problematyki, która obejmuje zjawisko niszowe odznaczające się dużym potencjałem badawczym. Wszystkie prace cechują się erudycyjnością i wnikliwością analizy, a przedstawione wnioski mogą stanowić inspirację do kolejnych badań nad komunikacją w mediach cyfrowych o interdyscyplinarnym charakterze. Według Google Scholar łączna liczba cytowań prac dr. Mariusza Pisarskiego wynosi 218, a Indeks Hirscha 8, natomiast w bazie Scopus odnotowanych zostało 19 dokumentów ze wskaźnikiem cytowań 24 i indeksem Hirscha 3.

Ocena innych aktywności Habilitanta pozwala stwierdzić, że po uzyskaniu stopnia doktora był on współorganizatorem wielu przedsięwzięć oraz pełnił szereg ról (m.in. przewodniczącego, koordynatora grup tematycznych, koordynatora wystąpień) w organizacji 9 konferencji w kraju (Konferencja ACM Hypertext 2024 w Poznaniu, "Re-Thinking Agency: Non-Anthropocentric Approaches" na Wydziale Neofilologii Uniwersytetu Warszawskiego, Sympozjum „Literatura elektroniczna: czym jest?/czym może być?” Centrum Badań nad Literaturą Elektroniczną UAM, Festiwal literacko-artystyczny Ha!wangarda w Krakowie, Festiwal Dekonstrukcji Słowa "Czytaj" w Częstochowie) i za granicą (Konferencja "After remediation", Institute of World Literature" oraz Konferencja Interdisciplinary play and interplay in the postdigital age organizowana przez Słowacką Akademię Nauk w Bratysławie, Konferencja ACM SigWeb Hypertext 2023 w Rzymie, Konferencja Electronic Literature Organization "Overcoming Divides: Electronic Literature And Social Change" w Coimbrze).

Ponadto Habilitant był referentem i aktywnym uczestnikiem 24 konferencji, w tym sesji krajowych (6) i międzynarodowych (18). W swoim dorobku naukowym dr Mariusz Pisarski ma również tłumaczenia (dotyczy tekstów naukowych we współautorstwie z M. Tabaczyńskim, D. Sikorą, P. Shreiber publikacji E. Aarseth, *Cybertekst. Spojrzenia na literaturę ergodyczną*, Kraków-Bydgoszcz 2014, gdzie jego wkład wynosił 20 % oraz tłumaczenia przygotowanego wspólnie z M. Tabaczyńskim, A. Ladzińskim książki N. Montfort, *Odkrywanie kodu Wprowadzenie do programowania w sztuce i humanistyce*, Kraków 2017, gdzie wkład Habilitanta wynosił 30 %).

Na duże uznanie zasługuje również aktywna działalność Habilitanta w zakresie realizacji projektów i prace w zespołach badawczych. Od roku 2022 Mariusz Pisarski jest uczestnikiem projektu *Kluczowe dzieła, terminy, gatunki cyfrowe* (NPRH/DN/SP/495537/2021/10), którego kierownikiem jest dr hab. Piotr Marecki, prof. UJ.

W tym samym czasie Kandydat do stopnia doktora habilitowanego był koordynatorem metadanych w projekcie *Między (re)konstrukcją a emulacją. Archiwizacja i popularyzacja literatury elektronicznej* (B2211302000100.07 511-7), redaktorem wersji cyfrowej przekładu na język angielski publikacji Ewy Szczęsnej "Cyfrowa semiopoetyka" (grant NPRH/U21/SP/507162/2021/11), a także realizatorem projektu *Cyfrowa infrastruktura badawcza dla humanistyki i nauk o sztuce DARIAH-PL* (POIR.04.02.00-00-D006/20). Pokłosiem ostatniego stało się internetowe narzędzie do kolektywnej animacji i hipertekstu (INKAH) skierowane do nauczycieli akademickich, nauczycieli szkół średnich, badaczy literatury oraz na potrzeby szeroko pojętej cyfrowej humanistyki.

W latach wcześniejszych Habilitant był również uczestnikiem (w roli specjalisty od fikcji literackiej i mediów cyfrowych) projektu *Analiza multidimenzjonalnej podoby trans-a post-humanizmu* (APVV-17-0064), realizowanego przez Wydział Filozofii i Filozofii Stosowanej, Uniwersytetu w Trnawie, a także grantu *Hypermediálny artefakt v postdigitálnej dobe* (VEGA, čp.: 2/0107/14) realizowanego w Instytucie Literatury Powszechnej Słowackiej Akademii Nauk. Tuż po uzyskaniu stopnia doktora Habilitant brał także udział w grantach: *Przekaz Digitalny* (2011 NN 103 398340) oraz *Literatura polska po 1989 roku w świetle teorii Pierre'a Bourdieu* (2011/01/D/HS2/05129).

Oprócz udziału w wymienionych wyżej projektach Habilitant odbył też dwuletni zdalny staż w Laboratorium Literatury Elektronicznej na Uniwersytecie Stanowym George'a Waszyngtona w Vancouver, w USA oraz półroczny staż w Instytucie Literatury Światowej Słowackiej Akademii Nauk w Bratysławie, który realizował w ramach stypendium National Scholarship of the Slovak Republic w 2014 roku w Słowackiej Akademii Nauk w Bratysławie.

Dr Mariusz Pisarski jest członkiem trzech organizacji naukowych: ACM, Association of Computing Machinery, Electronic Literature Organization i Polskiego Stowarzyszenia Komparatystycznego. Ponadto pełni on funkcję redaktora serii wydawniczej „Cyfrowa Humanistyka” oraz redaktora i wydawcy pisma „Techsty”, którego jest założycielem. Ostatnie z tych przedsięwzięć należy docenić szczególnie, gdyż stanowi cenny wkład w popularyzację literatury elektronicznej obejmujący nie tylko formy literacko – artystyczne, ale również przekłady prac naukowych oraz publikacje oryginalnych prac naukowych polskich badaczy wraz z towarzyszącymi im dyskusjami, rozmowami i recenzjami. Świadectwem tej aktywności jest realizacja dzieł artystycznych, gdzie widoczna jest znaczna aktywność Habilitanta w adaptacjach i sieciowej rekonstrukcji powieści, adaptacji, produkcji,

programowaniu, redakcji, webmasteringu, opracowaniu krytycznym i wizualnym utworów oraz ich tłumaczeniu, a także współtworzeniu tekstów,

Upowszechnianiem literatury elektronicznej i jej recepcji wykazuje się dr Mariusz Pisarski również w ramach prowadzonej działalności dydaktycznej, która obejmuje wykłady, zajęcia dla studentów, prowadzone warsztaty, kursy, spotkania oraz działalność popularyzatorską w kraju i za granicą.

Wnioski końcowe

Konkludując: stwierdzam, że przedstawione do oceny osiągnięcie naukowo – badawcze oraz aktywności w zakresie współpracy międzynarodowej, dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego Habilitanta dowodzą nie tylko Jego dojrzałości badawczej, ale również pasji do odkrywania nowych istotnych dla dyscypliny zjawisk i ich wpływu na współczesną komunikację. Dr Mariusz Pisarski przez pryzmat swoich licznych dokonań udokumentowanych w Wykazie osiągnięć i Autoreferacie, jawi się jako osoba niezwykle pracowita, o niespożytej energii twórczej i badawczej oraz wysokim potencjale naukowym i aplikacyjnym służącym rozwojowi nauki.

Aktywność dr Mariusza Pisarskiego oceniam wysoko, zarówno w zakresie przedstawionej do oceny monografii naukowej, jak i dorobku oraz szeregu innych przejawów działalności wskazywanych w recenzji. Publikacja pt. *Figury obecności w cyfrowych mediach. Od hipertekstu do sztucznej inteligencji* stanowi w moim przekonaniu istotny wkład w rozwój dyscypliny nauki o komunikacji społecznej i mediach. Tym samym stwierdzam, że **Habilitant spełnia kryteria ustawowe i wnioskuję o nadanie dr. Mariuszowi Pisarskiemu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach.**

Anna Rejzko - Karpievska